दूरसञ्चार सम्बन्धी कानून र दुरसञ्चार अपराध सम्बन्धी जिल्ला र उच्च अदालतका न्यायधीशहरु, सरकारी वकिल एवं अनुसन्धान अधिकारीहरुलाई लक्षित प्रशिक्षण कार्यक्रम, २०८०

प्रशिक्षण पाठ्यक्रम

राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठान, नेपाल
मनमैंजु

विषयसूची

विषय		पेज
भाग एक प्रारम्भिक		
पृष्ठभूमी		१
प्रशिक्षण पाठ्यक्रमको उद्देश्य		१
पाठ्यक्रमको प्रयोग		२
प्रशिक्षण कार्यक्रमको समग्र उद्देश्य		२
सहभागिता, सहभागी संख्या र अवधि		२
पाठयक्रमको संरचना		२
पाठ्यक्रमका सत्रहरु		३
प्रशिक्षण सञ्चालन विधि र प्रशिक्षण मूल्याङ्कन		३
भाग दुई सत्र र यसमा समेटिने विषयहरु		
सत्र एक	दुरसञ्चार अपराध सम्वन्धी अवधारणा	४
सत्र दुई	दुरसञ्चार सम्वन्धी कानून, अनुसन्धान र अभियोजन	४
सत्र तिन	दूरसञ्चार सम्वन्धी कसूरमा न्यायिक अभ्यास	५
सन्दर्भ सामग्री		६

भाग एक
प्रारम्भिक

१.१ पृष्ठभूमी

राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठान कानून तथा न्यायको क्षेत्रमा संलग्न जनशक्तिको कार्यक्षमता र व्यवसायिक दक्षता अभिवृद्धि गर्न प्रशिक्षण कार्यक्रमको साथै कानून र न्यायको क्षेत्रमा अध्ययन अनुसन्धान गर्ने समेतको उद्देश्यले स्थापना भएको अविच्छिन्न उत्तारधिकारवाला स्वशासित र सङ्गठित संस्था हो। प्रशिक्षण लगायतका अन्तर्कृयात्मक कार्यक्रम समेतबाट हुने निरन्तरको सिकाइले संगठनमा कार्यरत जनशक्तिको व्यवसायिक ज्ञान, सीप र दक्षतामा अभिवृद्धि हुन गै संबन्धित संस्थाबाट प्रवाह गरिने सेवालाई छिटो छरितो र प्रभावकारी बनाउन र संगठनले लिएको उद्देश्य हासिल गर्न सहयोग पुग्दछ ।यस राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठानले आफ्नो स्थापना कालदेखिनै स्थापनाको उद्देश्य अनुरुप तोकिएका काम कारवाही गर्दै आएको छ ।यसका साथै प्रतिष्ठानले निम्न उल्लेख गरे अनुसार सःशुल्क प्रशिक्षण पनि सञ्चालन गर्दै आएको छ।

क) प्रशिक्षण नीति, २०७२: यस नीतिमा राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठानले न्याय र कानूनको क्षेत्रमा सम्बद्ध निकायहरुसँग समन्वय गरी सःशुल्क प्रशिक्षण समेतका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्नेछ[१] भन्ने व्यवस्था रहेको छ।

(ख) प्रतिष्ठानले राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठान (कार्य सञ्चालन नियमावली), २०६९: यस नियमावलीमा सःशुल्क प्रशिक्षण कार्यक्रम सञ्चालन गर्न सकिने र यस्तो प्रशिक्षण वापत समितिले निर्धारण गरे बमोजिमको शुल्क लिई न्यायिक निकायबाहेकका जनशक्तिलाई पनि न्याय र कानूनका बिषयमा प्रशिक्षण तथा तालिम सञ्चालन प्रतिष्ठानले गर्न सक्नेछ[२] भन्ने प्रावधान रहेको छ।

१.२ प्रशिक्षण पाठ्यक्रमको उद्देश्य

क) दूरसञ्चार सम्बन्धी कानून र दूरसञ्चार अपराध सम्बन्धी जिल्ला र उच्च अदालतका न्यायधीशहरु, सरकारी वकिल एवं अनुसन्धान अधिकारीहरुका लागि प्रदान गरिने प्रशिक्षण कार्यक्रमका व्यवस्थापक, सहभागी र सहजकर्ताहरुको लागि मार्गनिर्देश गर्नु प्रशिक्षण पाठ्यक्रमको प्रमुख उद्देश्य हो।

---

[१] राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठानको प्रशिक्षण नीति, २०७२ को रणनीति १७ नं. ।

[२] राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठान (कार्य सञ्चालन नियमावली), २०६९ को नियम १९।

ख) सहजकर्ताको प्रस्तुती विषय केन्द्रित, व्यवहारिक र प्रभावकारी तथा व्यवस्थित गराउनु समेत यो प्रशिक्षण पाठ्यक्रमको उद्देश्य रहेको छ।

१.३ पाठ्यक्रमको प्रयोग

यो प्रशिक्षण पाठ्यक्रम मूलरुपमा राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठानले दूरसञ्चार सम्बन्धी कानून र दूरसञ्चार अपराध सम्बन्धी जिल्ला र उच्च अदालतका न्यायधीशहरु, सरकारी वकिल एवं अनुसन्धान अधिकारीहरुका लागी सञ्चालन गर्ने प्रशिक्षण कार्यक्रमको प्रयोजनका लागि प्रयोग गर्ने।

१.४ प्रशिक्षण कार्यक्रमको समग्र उद्देश्य

यस प्रशिक्षण कार्यक्रमबाट प्रत्येक सहभागी;-

- सम्बन्धित अधिकारीहरु, अनुसन्धान, अभियोजन र न्याय सम्पादनमा गुणस्तरीयता र प्रभावकारीता ल्याउन सक्षम हुनेछन्।
- दूरसञ्चार सम्बन्धी कानून र दूरसञ्चार अपराध सम्बन्धी जानकार हुनेछन्,
- प्रशिक्षण कार्यक्रमबाट हासिल गरेको ज्ञानलाई आफ्नो कानूनी सोचमा समाहित गरी व्यावसायिक क्रियाकलापमा प्रयोगमा ल्याउन सक्षम हुनेछन् ।
- प्रशिक्षण कार्यक्रममा सिकेका ज्ञानलाई व्यवहारिक रुपमा कार्यान्वयन गर्न चाहिने सीप विकास गर्न सक्षम हुनेछन्,
- प्रशिक्षण कार्यक्रमको मूल्याङ्कन र सुधारका लागि पृष्ठपोषण दिन सक्षम हुनेछन् ।

१.५ सहभागिता, सहभागी संख्या र अवधि

जिल्ला र उच्च अदालतका न्यायधीशहरु, सरकारी वकिल एवं अनुसन्धान अधिकारीहरुका लागी लक्षित गरी सञ्चालन हुने यो प्रशिक्षण कार्यक्रमका लक्षित समूह, सहभागी संख्या र कार्यक्रमको अवधि देहाय बमोजिम हुनेछः

१.५.१ सहभागिता: यस प्रशिक्षणका सहभागीहरु जिल्ला र उच्च अदालतका न्यायधीशहरु, सरकारी वकिल एवं अनुसन्धान अधिकारीहरु हुनेछन्।

१.५.२ सहभागी संख्या: बढीमा ४० जना।

१.५.३ अवधि: १ (एक) दिन।

१.६ पाठयक्रमको संरचना

पाठ्यक्रमको पहिलो भागमा प्रारम्भिक विषयहरु (पृष्ठभूमी, लक्ष्य, उद्देश्य, सहभागिता, प्रशिक्षण अवधि, प्रशिक्षणको मूल्याङ्कन समेत) रहेका छन् । दोस्रो भागमा प्रशिक्षणका सत्रहरु समावेश गरिएका छन्। पाठ्यक्रमको अन्त्यमा सन्दर्भ सामग्रीको विवरण रहेको छ।

१.७ पाठ्यक्रमका सत्रहरु

यस प्रशिक्षणमा देहाय बमोजिम ३ (तिन) वटा सत्रहरु समावेश गरिएको छ।

१.७.१ सत्र एकः दूरसञ्चार अपराधको अवधारणा र अपराधको प्रकृति

१.७.२ सत्र दुईः दूरसञ्चार सम्वन्धी कानून, अनुसन्धान र अभियोजन पद्दति

१.७.३ सत्र तिनः दूरसञ्चार सम्वन्धी कसूरमा न्यायिक अभ्यास

१.८ प्रशिक्षण सञ्चालन विधि र प्रशिक्षण मूल्याङ्कन

उपलब्ध बजेट तथा समय अनुसार प्रशिक्षण आवासीय तथा गैरआवासीय रुपमा सञ्चालन गर्न सकिनेछ। प्रशिक्षणका प्रशिक्षक/श्रोत व्यक्ति चयन गर्दा प्रतिष्ठानको नियमानुसार सूचीकृत प्रशिक्षक तथा विज्ञ व्यक्तिबाट चयन गरिनेछ। प्रशिक्षकले सत्र सञ्चालन गर्दा वयस्क प्रशिक्षण विधि अवलम्बन गर्नु पर्नेछ। समग्र प्रशिक्षण, श्रोत व्यक्ति र सहभागीहरुको छुट्टा छुटै मूल्याङ्कन हुनेछ।साथै आवश्यकताका आधारमा पूर्व प्रशिक्षण मूल्याङ्कन, प्रशिक्षण पश्चातको मूल्याङ्कन, प्रशिक्षण सत्रको मूल्याङ्कन र समग्र प्रशिक्षणको मूल्याङ्कन प्रतिष्ठानले तोकेको ढाँचा बमोजिम हुनेछ।

भाग दुई
सत्र र यसमा समेटिने विषयहरु

सत्र एक

क्र.म	विषय/शिर्षक	सत्रमा समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
१	दूरसञ्चार अपराधको अवधारणा र अपराधको प्रकृति	अवधारणा	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
२		अपराधका प्रकृती		
३		अनलाईन प्रविधि वाट हुने अपराध (क्रिप्टोकरेन्सी, विटक्वाइन, हाईपरनेटवरकिङ्ग, अनलाइन जुवा)		
४		भि-ओ आई पी (VoIP) प्रविधि		
		विगो निर्धारणका आधारहरु		
५		विगो निर्धारणका अन्तराष्ट्रिय अभ्यास		
		विगो निर्धारणका नेपाली अभ्यास		

सत्र दुई

सत्र	विषय/शिर्षक	सत्रमा समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
१.	दूरसञ्चार सम्वन्धी कानून, अनुसन्धान र अभियोजन पद्दति	रेडियो ऐन, २०१४	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
२.		दूरसञ्चार ऐन, २०५३		
३.		विद्युतीय (इलेक्ट्रोनिक) कारोबार ऐन, २०६३		
४.		संगठित अपराध निवारण ऐन, २०७०		
५.		मुलुकी अपराध संहिता, २०७४		
६.		मुलुकी फौजदारी कार्यविधि संहिता, २०७४		
		अन्य सम्वद्ध ऐन तथा निरमहरु		

सत्र तिन

सत्र	विषय/शिर्षक	सत्रमा समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
१.	दूरसञ्चार सम्वन्धी कसूरमा न्यायिक अभ्यास	जिल्ला अदालतबाट भएका महत्वूर्ण फैसला	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
२.		उच्च अदालतबाट भएका महत्वूर्ण फैसला		
३.		सर्वोच्च अदालतवाट भएका महत्वूर्ण आदेश तथा फैसला		
४.		अन्तराष्ट्रिय अभ्यास		

सन्दर्भ सामग्री

कानूनहरु

- ❖ रेडियो ऐन, २०१४
- ❖ दूरसञ्चार ऐन, २०५३
- ❖ विद्युतीय (इलेक्ट्रोनिक) कारोबार ऐन, २०६३
- ❖ संगठित अपराध निवारण ऐन, २०७०
- ❖ मुलुकी अपराध संहिता, २०७४
- ❖ मुलुकी फौजदारी कार्यविधि संहिता, २०७४

अन्तराष्ट्रिय दस्तावेज

- ❖ International Telecommunication Convention, MALAGA-TORREMOLINOS, 1973

फैसलाहरु

- ❖ नेपाल सरकार विरुद्ध सरस्वती वैद्य समेत (मुद्धा नं. ०७४-CF-०००१) दरुसञ्चार ऐन अन्तर्गतको कसूर।
- ❖ नेपाल सरकार विरुद्ध मोहम्मद आसिफ समेत (मद्दा नं. ०७४-CF-०००६) दरुसञ्चार ऐन अन्तर्गतको कसूर ।
- ❖ नेपाल सरकार विरुद्ध सनिलमान तलाधर (मद्दा नं. ०७४-CF-०००७) दरुसञ्चार ऐन अन्तर्गतको कसूर ।
- ❖ नेपाल सरकार विरुद्ध भगवान कडेल, (मद्दा नं. ०७५-CF-०००७) दूरसञ्चार ऐन अन्तर्गतको कसूर ।